

INOVOVANÉ UČEBNÉ OSNOVY Z VLASTIVEDY

Stupeň vzdelania	primárne vzdelávanie ISCED1
Forma štúdia	denná
Dĺžka štúdia	4 roky
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

Časový rozsah výučby				
Ročník	1.	2.	3.	4.
Štátny vzdelávací program	0	0	1	2
Školský vzdelávací program	0	0	0	0
Spolu	0	0	1	2

1. Charakteristika predmetu

Vlastiveda v 3. a 4. ročníku má osobité, nezastupiteľné postavenie vzhľadom na význam v utváraní predstáv o bezprostrednom mieste života žiakov (priestorový aspekt)

a historickom období, v ktorom žijú (časový aspekt). Svojím zameraním má za cieľ podnecovať, motivovať žiakov na rozprávanie o danej téme (či už na základe vlastných skúseností, podľa obrázka a i.) a v čo najväčšej miere využívať heuristický rozhovor a zážitkové učenie.

Vlastivedné – motivačné poznávanie začína v 1. a 2. ročníku (prvouka) spoznávaním okolia školy a bydliska a postojmi k spoločnosti, pokračuje v 3. ročníku (Moja obec) a končí vo 4. ročníku (Objavné cesty po Slovensku).

Vlastiveda v 3. ročníku (Moja obec) je obsahovo naplnená emotívnym (dobrodružným) poznávaním, pozorovaním a hodnotením javov a celkovo dojmami z vlastnej obce (okolie školy) v časových premenách jednotlivých ročných období (aj s aspektom starostlivosti o bezpečnosť a zdravie). Nezastupiteľná je vlastivedná vychádzka, ktorá má motivačno-heuristický charakter. Vybrané témy, napr. orientácia v okolí školy, sa odporúča realizovať formou pozorovania mimo triedy, ak sú na to možnosti. Delí sa na spoznávanie miestnej krajiny (jednoduchá práca s nákresmi) a orientáciu v čase (plynutie kalendárneho a školského roka,

významné sviatky počas roka, tradície a i.). Na ne nadväzuje rozprávanie o doprave, o pamätihodnostiach. Osobitá pozornosť sa venuje pozorovaniu, skúmaniu prírody, jej zložiek, ale rovnako aj pamiatok v okolitej krajine.

Vo 4. ročníku (Objavné cesty po Slovensku) žiaci spoznávajú najvýznamnejšie a najatraktívnejšie prvky, časti regiónov. Tieto cesty realizujú prostredníctvom „výletov“ od Tatier k Dunaju, od Dunaju k Hornádu, od Hornádu po Dunajec. Výlety po Slovensku sú zamerané na zážitkové (názorné) spoznávajú regiónov. Dôraz je na práci s mapami, príbehmi a ilustráciami. Mapy použité v 3. a 4. ročníku sú zamerané a prispôsobené vyučovaniu vlastivedy. Každý zemepisný názov z textu nájdu žiaci na mape, obrázku a kresbe. Používajú sa veľmi jednoduché mapy, ktoré pri ústnom, či písomnom preverovaní vedomostí pomáhajú žiakom (nič sa neučia naspamäť). Základ tvorí „Čítanie mapy – prstom po mape“ a prerozprávanie príbehov podľa obrázkov.

2. Ciele predmetu

Žiaci:

- skúmajú, pozorujú a bádajú v kraji, v ktorom žijú,
- porozprávajú o svojej obci (mesto, dedina – o krajine svojho okolia) a určia jednotlivé prvky – časti svojej obce,
- orientujú sa v rodnom kraji pomocou svetových strán a významných objektov,
- rozlišujú primerane vzťahy a väzby prírodného a spoločenského charakteru vo svojej obci, doma i v škole,
- použijú poznatky zo svojich pozorovaní a skúseností,
- identifikujú a odlíšia, čo vytvorila príroda a čo človek,
- rozprávajú o premenách prírody počas roka (vyhľadajú v kalendári významné dni),
- ukážu na mape (prispôsobenej vlastivede v 4. ročníku) vybrané pohoria, jaskyne, rieky, mestá a iné,
- opíšu (pomocou obrázkov) pojmy, krajinu, pamiatky, ktoré už nie sú z ich bezprostredného okolia,
- prerozprávajú obsah povesti podľa výberu,
- porozprávajú o významných historických udalostiach,
- vedia čítať mapu a rozprávať podľa ilustrácií a fotografií
- vypátrajú pútavé skutočnosti o rôznych častiach Slovenska,

- porovnávajú jednotlivé oblasti so svojou obcou.

3. Kompetencie

Prostredníctvom učenia sa a činnosti si žiaci rozvíjajú jednotlivé druhy **funkčnej gramotnosti** a **komunikatívne kompetencie** tým, že majú možnosť slovne alebo písomne prezentovať svoje skúsenosti z navštívenej oblasti na Slovensku alebo **interpretovať** prečítanú alebo vypočutú povesť, pieseň, báseň viažucu sa k regiónu alebo k vlasti. Vlastivedné učivo o Slovensku rozvíja aj **čitateľskú gramotnosť**. Žiaci majú možnosť interpretovať umelecké texty z literatúry alebo odborné texty, prostredníctvom opisu obrázkov, diagramov, kresieb a pod.

Ďalšou dôležitou kompetenciou je rozvíjanie **kultúrnej kompetencie**, pretože spoznávanie vlasti sa rozvíja nielen priamym pozorovaním alebo získavaním informácií z textu, ale aj využitím ľudovej slovesnosti výtvarného, hudobného, dramatického, alebo filmového umenia.

Vzťah k prírode a k ľuďom rozvíja základy **personálnej** a **interpersonálnej** kompetencie, podporuje motiváciu a rôzne stratégie „učiť sa“, hľadá možnosti a limity k samostatnému, sebavedomému vystupovaniu a konaniu, k efektívnej bezproblémovej (nekonfrontačnej) komunikácii, schopnosti objavovať a poznávať všetko, čo ho zaujíma, k čomu má pozitívny vzťah, prípadne v čom by mohol v budúcnosti uspieť. Schopnosť pracovať samostatne i tímovo.

4. Obsah predmetu 3. ročníka (vzdelávací štandard)

Časový rozsah výučby: 1 hodina týždenne - 33hodín ročne

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy a medzipredmetové vzťahy	Časová dotácia
Moja obec	<ul style="list-style-type: none"> • moja obec, miestna krajina, okolie školy, bydliska • smer na sever (podľa poludňajšieho tieňa), svetové strany • cesta do školy a bezpečnostné 	<ul style="list-style-type: none"> • napísať presný názov svojej obce (presnú adresu školy a bydliska), • zaradiť obec, kde býva, medzi mestá alebo dediny, • určiť smer na sever podľa poludňajšieho tieňa a identifikovať svetové strany v krajine, 	Environmen- tálna výchova Multikultúrna výchova Mediálna výchova	33 h

	<p>pravidlá pri ceste do školy</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaky jesene, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, zber úrody, príprava živočíchov na zimu • predkovia, dedina alebo mesto (aj s opisom) a jej obyvatelia • znaky zimy, starostlivosť o zver v prírode • zimné sviatky, pamätihodnosti • významní rodáci, zmienky o obci a jej okolí v povestiach, piesňach, známe udalosti v obci, historické pamiatky v obci • znaky jari, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, jarné práce • veľkonočné sviatky a tradície, plán, mapa danej krajiny • znaky leta, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, dozrievanie novej • úrody, starostlivosť o živočíchov o mláďatá, oddych a rekreácia počas letných prázdnin, starostlivosť o zdravie a bezpečnostné pravidlá počas letných aktivít • časová priamka (vizualizácia času) 	<ul style="list-style-type: none"> • orientovať sa v okolí školy a bydliska pomocou svetových strán a významných objektov v miestnej krajine, • porozprávať vlastnými slovami cestu do školy alebo zo školy domov, • opísať svoju obec (napr. aké domy, ulice – pozná, možno aj vymenovať, blízka rieka, park a iné), • zhotoviť jednoduchý nákres okolia školy a bydliska, • ukázať na mape Slovenska svoju obec, • identifikovať na mape Slovenska pohoria, nížiny, rieky a cesty (podľa farieb), • opísať spôsob života obyvateľov obce – iné v meste, iné na dedine, ako sa starať o svoje okolie, ako tráviť voľný čas, • charakterizovať zmeny vo svojej obci (v prírode) na jeseň a použiť • pri tom vlastné pozorovania i skúsenosti (dĺžka dňa a iné), • porozprávať, ako si ľudia pripomínajú svojich predkov a priateľov (Pamiatka zosnulých) na jeseň, • zostrojiť časovú priamku vlastnej rodiny a rodinných príslušníkov, • charakterizovať zmeny vo svojej obci v zime (vlastné pozorovania), • vlastnými slovami porozprávať o sviatočných dňoch v obci na rozhraní kalendárnych rokov (Vianoce, Silvester, Nový rok, Traja králi), 	<p>Regionálna výchova</p> <p>Finančná gramotnosť</p> <p>Výchova k manželstvu a rodičovstvu</p>	
--	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • opísať druhy dopravy v obci (zopakovať si bezpečnosť na cestách), • opísať podľa náčrtu cestu do stredu obce (mesta, dediny), • určiť dve historické pamiatky vo svojej obci, • prerozprávať jednu povesť, pieseň, či báseň, ktorá sa viaže k obci alebo jej okoliu, • určiť, aké významné kultúrne a športové podujatie sa v obci konajú, • charakterizovať zmeny v prírode na jar a použiť pri tom vlastné pozorovania a skúsenosti (zmeny v prírode, dĺžka dňa), • opísať činnosti ľudí na jar, • porozprávať o veľkonočných tradíciách v obci, • identifikovať zmeny v prírode počas leta a rozprávať o oddychu a rekreácii počas letných prázdnin, • vyhľadať informácie o svojej obci na internete a iných médiách, • interpretovať obrazový materiál o obci a jej obyvateľoch 		
--	--	--	--	--

FG: Tn/Kn = finančná gramotnosť, číslo témy/číslo kompetencie

DOV – Dopravná výchova

OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj

ENV – Environmentálna výchova

MDV – Mediálna výchova

MUV – Multikultúrna výchova

OZO – Ochrana života a zdravia

VMR - Výchova k manželstvu a rodičovstvu

RLK – Regionálna výchova a ľudová kultúra

Obsah predmetu 4. ročníka (vzdelávací štandard)

Časový rozsah výučby: 2 hodiny týždenne - 66hodín ročne

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy a medzipredmetové vzťahy	Časová dotácia
Slovensko	<ul style="list-style-type: none"> • vlastivedná mapa Slovenska, znaky na mape a v legende, svetové strany na mape, poloha miestnej krajiny na Slovensku, význam modrej, hnedej a zelenej farby na mape, kreslená mierka • Tatry, Nízke Tatry, Pieniny, Malá Fatra, Veľká Fatra, Poľana, Kremnické vrchy, Štiavnické vrchy, Slovenské Rudohorie, Podunajská nížina, Východoslovenská nížina, Záhorská nížina, Váh, Dunaj, Hron, Dunajec, Demänovské jaskyne, Dómica • listnaté, zmiešané a ihličnaté lesy, TANAP • pamiatky (UNESCO) Slovenska (Bardejov, Vlkolínec, Banská Štiavnica s okolím, Spišský hrad a okolie, jaskyne Slovenského krasu, bukové lesy Východných Karpát, Levoča, drevené kostolíky) • Bratislava, Košice, Trnava 	<ul style="list-style-type: none"> • vyjadriť vlastnými slovami, čo je mapa, • identifikovať znaky na mape (farby, tvary), • odmerať podľa nakreslenej (grafickej) mierky vzdialenosti na mape, • ukázať polohu Slovenska na mape sveta a Európy, • ukázať na mape Slovenska svoju obec, • porozprávať o ceste od Tatier k Dunaju (Bratislava) a jej jednotlivých zastávkach (Poprad, Nízke Tatry, Ružomberok, Martin, Orava, Veľká Fatra, Malá Fatra, Kysuce, Žilina, Súľovské vrchy, Trenčín, Piešťany, Trnava, Malé Karpaty, Záhorie) – „Čítanie z mapy = prstom po mape“, • pátrať po obrazovom materiáli (internet, médiá) z cesty a interpretovať ho, • odlíšiť na ceste od Tatier k Dunaju tri známe pohoria a tri kotliny, • prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty od Tatier k Dunaju, • porozprávať o ceste od Dunaja po Hornád (z Bratislavy do Košíc) cez Nitru, Hornú Nitru, Podunajsko a Pohronie a o zastávkach v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Banskej Bystrici, Poľane, Lučenci, Rožňave 	<p>Environmentálna a výchovochránené územia, ochrana prírody</p> <p>Ochrana života a zdravie – riešenie mimoriadnych situácií pri povodniach, silnom vetre, požari</p> <p>Mediálna výchova – výber vhodných textov na prácu pri projektoch</p> <p>Dopravná výchova – bezpečné správanie sa v lese, pri rieke, na cestách, v dopravných prostriedkoch,</p> <p>Regionálna výchova – Košice moje mesto Multikultúrna výchova – poznanie tradičných kultúr a zachovávanie tradícií,</p> <p>Regionálna výchova</p>	56 h

	<ul style="list-style-type: none"> • Bratislavský hrad, Devín, Trenčiansky hrad, Bojnický zámok a zoo, Dunaj, Nitriansky hrad, Žilina, Kysuce, Martin, Strečno, Orava, Oravský hrad a priehrada, Horehronie, Banská Bystrica, Zvolenský zámok, Spiš, Poprad, Prešov • Konštantín (Cyril) a Metod, Svätoplukove prúty, vpády Tatárov a Turkov, Mária Terézia, Ľudovít Štúr, prvá svetová vojna, Milan • Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk, druhá svetová vojna, samostatná Slovenská republika, naše štátne symboly 	<p>a Slovenskom Rudohorí – „Čítajú z mapy =prstom po mape“;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty od Dunaja po Hornád, • opísať výlet od Hornádu po Dunajec (z Košíc po Dunajec) cez Michalovce, Zemplín, Humenné, Vihorlat, Bardejov, Nízke Beskydy, Prešov, Šariš, Levoču, Slovenský raj, Spiš - „Čítanie z mapy = prstom po mape“; • prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty po hradoch na východe Slovenska, • identifikovať päť najvýznamnejších kultúrohistorických pamiatok Slovenska na mape, • vytvoriť zoznam desiatich prírodných divov Slovenska, • rozlíšiť pomocou mapy najvýznamnejšie cesty Slovenskom, • zistiť na obrázkoch, ako sa krajina Slovenska menila (historické obrazy), • vytvoriť plán cesty po Slovensku. 	<p>a výchova k tradíciám</p> <p>Multikultúrna výchova – poznanie tradičných kultúr,</p>	
--	--	--	---	--

<p>Výlety po Slovensku – „Čítanie z mapy = prstom po mape“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objavné cesty po Slovensku 	<ul style="list-style-type: none"> • od Tatier k Dunaju (Bratislavy) a jej jednotlivých zastávkach (Poprad, Nízke Tatry, Ružomberok, Martin, Orava, Veľká Fatra, Malá Fatra, Kysuce, Žilina, Súľovské vrchy, Trenčín, Piešťany, Trnava, Malé Karpaty, Záhorie) • od Dunaja po Hornád (z Bratislavy do Košíc) cez Nitru, Hornú Nitru, Podunajsko a Pohronie a o zastávkach v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Banskej Bystrici, Poľane, Lučenci, Rožňave a Slovenskom Rudohorí • od Hornádu po Dunajec (z Košíc po Dunajec) cez Michalovce, Zemplín, Humenné, Vihorlat, Bardejov, Nízke Beskydy, Prešov, Šariš, Levoču, Slovenský raj, Spiš 	<p>Regionálna výchova</p> <p>Ochrana života a zdravia</p>	<p>10 h</p>
--	--	--	---	-------------

FG: Tn/Kn = finančná gramotnosť, číslo témy/číslo kompetencie

DOV – Dopravná výchova

OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj

ENV – Environmentálna výchova

MDV – Mediálna výchova

MUV – Multikultúrna výchova

OZO – Ochrana života a zdravia

VMR - Výchova k manželstvu a rodičovstvu

RLK – Regionálna výchova a ľudová kultúra

5. Stratégie vyučovania - metódy a formy práce

Pri vyučovaní vlastivedy sa budeme snažiť využiť nielen metódy a formy práce, ktoré sú klasické, ale aj metódy a formy práce, ktoré sú nové, moderné a samozrejme motivujúce.

Metódy:

- slovné (monologické, dialogické)
- práca s učebnicou, práca s textom
- rozhovor, výklad, prezentácia
- názorné - práca s historickými prameňmi, dokumentmi, mapou
- praktické - zhotovenie jednoduchých náčrtov, časových priamok
- zážitkové metódy – zhotovenie výtvarných projektov
- práca z IKT – prezentácie, získavanie informácií
- pozorovanie
- didaktické hry

Formy práce:

- individuálna
- skupinová
- frontálna
- samostatná práca žiakov

Organizačné formy práce:

- vyučovacia hodina
- vychádzky do okolia
- výlety a exkurzie

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Učebnica:

Vlastiveda pre tretíakov, štvrtákov (vydavateľstvo AITEC)

Odborná literatúra:

odborné časopisy a literatúra, publikácie k daným témam vlastivedy, encyklopédie, mapa SR, atlas, náučné slovníky, práca s edukačnými programami v rámci IKT

Didaktická technika:

Počítač, notebook, dataprojektor, CD a DVD nosiče

Ďalšie zdroje:

Internet (webové stránky s témami vlastivedy), denná tlač, knižnica

7. Hodnotenie

Žiaci sú hodnotení v súlade s Metodickým pokynom č.22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy, ktoré schválilo MŠ SR pod č. 2011-3121/12824:4-921 s platnosťou od 1.5.2011.

Prospech žiaka v jednotlivých vyučovacích predmetoch sa klasifikuje týmito stupňami:

- 1 – výborný,
- 2 – chváľitebný,
- 3 – dobrý,
- 4 – dostatočný,
- 5 – nedostatočný.

Stupeň 1 (výborný)

Žiak ovláda poznatky, pojmy a zákonitosti podľa učebných osnov a vie ich pohotovo využívať pri intelektuálnych, motorických, praktických a iných činnostiach. Samostatne a tvorivo uplatňuje osvojené vedomosti a kľúčové kompetencie pri riešení jednotlivých úloh, hodnotení javov a zákonitostí. Jeho ústny aj písomný prejav je správny, výstižný. Grafický prejav je estetický. Výsledky jeho činností sú kvalitné až originálne.

Stupeň 2 (chváľitebný)

Žiak ovláda poznatky, pojmy a zákonitosti podľa učebných osnov a vie ich pohotovo využívať. Má osvojené kľúčové kompetencie, ktoré tvorivo aplikuje pri intelektuálnych, motorických, praktických a iných činnostiach. Uplatňuje osvojené vedomosti a kľúčové kompetencie pri riešení jednotlivých úloh, hodnotení javov a zákonitostí samostatne a kreatívne alebo s menšími podnetmi učiteľa. Jeho ústny aj písomný prejav má občas nedostatky v správnosti, presnosti a výstižnosti. Grafický prejav je prevažne estetický. Výsledky jeho činností sú kvalitné, bez väčších nedostatkov.

Stupeň 3 (dobrý)

Žiak má v celistvosti a úplnosti osvojenie poznatkov, pojmov a zákonitostí podľa učebných osnov a pri ich využívaní má nepodstatné medzery. Má osvojené kľúčové kompetencie, ktoré využíva pri intelektuálnych, motorických, praktických a iných činnostiach s menšími nedostatkami. Na podnet učiteľa uplatňuje osvojené vedomosti a kľúčové kompetencie pri riešení jednotlivých úloh, hodnotení javov a zákonitostí. Podstatnejšie nepresnosti dokáže s učiteľovou pomocou opraviť. V ústnom a písomnom prejave má častejšie nedostatky v správnosti, presnosti, výstižnosti. Grafický prejav je menej estetický. Výsledky jeho činností sú menej kvalitné.

Stupeň 4 (dostatočný)

Žiak má závažné medzery v celistvosti a úplnosti osvojenia poznatkov a zákonitostí podľa učebných osnov ako aj v ich využívaní. Pri riešení teoretických a praktických úloh s uplatňovaním kľúčových kompetencií sa vyskytujú podstatné chyby. Je nesamostatný pri využívaní poznatkov a hodnotení javov. Jeho ústny aj písomný prejav má často v správnosti, presnosti a výstižnosti vážne nedostatky. V kvalite výsledkov jeho činností sa prejavujú omyly, grafický prejav je málo estetický. Vážne nedostatky dokáže žiak s pomocou učiteľa opraviť.

Stupeň 5 (nedostatočný)

Žiak si neosvojil vedomosti a zákonitosti požadované učebnými osnovami, má v nich závažné medzery, preto ich nedokáže využívať. Pri riešení teoretických a praktických úloh s uplatňovaním kľúčových kompetencií sa vyskytujú značné chyby. Je nesamostatný pri využívaní poznatkov, hodnotení javov, nevie svoje vedomosti uplatniť ani na podnet učiteľa. Jeho ústny a písomný prejav je nesprávny, nepresný. Kvalita výsledkov jeho činností a grafický prejav sú na nízkej úrovni. Vážne nedostatky nedokáže opraviť ani s pomocou učiteľa.

Prospech z jednotlivých vyučovacích predmetov sa na vysvedčení pre prvý stupeň základnej školy uvádza arabskou číslicou, označujúcou klasifikačný stupeň.

Hodnotenie tematických previerok:

100 – 90%	1
89 – 72%	2
71 – 50%	3
49 – 25%	4
24 – 0%	5

Päťminútovky, desaťminútovky, bleskovky sú hodnotené bodovacím systémom (za každú správnu odpoveď jeden bod)

10 – 9 bodov	1
8 – 7 bodov	2
6 – 5 bodov	3
4 – 2 body	4
1 bod	5

Pri kontrole a hodnotení žiakov využívame formy:

- **verbálna forma** – prezentovanie poznatkov so správnym využívaním predpísanej terminológie, práca s mapou
- **písomná forma** – žiaci odpovedajú na otázky v teste
- **praktické aktivity** – projekt.

Prospech z jednotlivých vyučovacích predmetov sa na vysvedčení pre prvý stupeň základnej školy uvádza arabskou číslicou, označujúcou klasifikačný stupeň.

